

บทที่ 4

การดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศ

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาซึ่งมีการกำหนดขั้นตอนไว้อย่างชัดเจนนั้นในต่างประเทศได้มีการนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อสนับสนุนการทำงานของศาลให้มีความสะดวก รวดเร็ว และยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งผู้เขียนได้ทำการศึกษาตัวอย่างการประยุกต์ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการพิจารณาของต่างประเทศดังต่อไปนี้

4.1 ประเทศสิงคโปร์

ระบบกฎหมายของประเทศสิงคโปร์เป็นระบบ Common Law ที่มีรูปแบบใกล้เคียงกับประเทศอังกฤษมาก แต่ได้มีการปฏิรูปกฎหมายซึ่งยกเลิกระบบวิธีพิจารณาโดยคณะลูกขุน หรือ Trial by Jury และเป็นประเทศที่มีการนำวิทยาการ เครื่องมือเครื่องใช้ รวมถึงเทคโนโลยีรูปแบบใหม่เข้ามาปรับใช้ในกระบวนการยุติธรรมด้วย

4.1.1 โครงสร้างพื้นฐานของศาลสิงคโปร์

ระบบศาลของประเทศสิงคโปร์มีศาลหลักอยู่สองศาล⁴³ คือ

1. ศาล Sub-ordinate Court ซึ่งถือว่าเป็นศาลชั้นต้นที่ต้องรับพิจารณาคดีทุกประเภท ประมาณ 400,000 คดีต่อปี โดยจะทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง (Civil Trial Court) คดีมโนสาเร่ (Small Claims Tribunals) คดีครอบครัว (Family Court) คดีเยาวชน (Juvenile Court) นอกจากนี้ยังมีศาลคดีพิเศษ ได้แก่ ศาลพาณิชย์ คดีแพ่งและคดีอาญา (The Commercial Civil and Criminal Court) และศาลจราจร (The Traffic Court) เป็นต้น

2. ศาลสูง ซึ่งศาลสูงของประเทศสิงคโปร์แบ่งออกเป็นสองชั้นศาลคือ ศาลอุทธรณ์ (The Supreme Court) และศาลฎีกา (Court of Appeal) ทั้งนี้ ชื่อภาษาอังกฤษของศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาของศาลสิงคโปร์จะสลับกับศาลไทย

---

⁴³ ธนะชัย ผดุงวิติ. (2549, มกราคม). “การพัฒนาระบบ E-Court ของศาลสิงคโปร์.” *ศาลยุติธรรมปริทัศน์*. หน้า 16-24.

สำหรับระบบการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลในประเทศสิงคโปร์นั้นมีแนวทางในการพิจารณาพิพากษาคดีอยู่ 3 ประการด้วยกัน กล่าวคือ

1. คำนึงถึงค่าใช้จ่ายของคู่ความในการพิจารณาคดี
2. การบริหารเวลาในการพิจารณาคดี
3. กระบวนการพิสูจน์หลักฐานและการใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ในระบบศาลของประเทศสิงคโปร์นั้นในขั้นตอนของการพิจารณาคดีภายหลังจากที่ได้มีการฟ้องคดีแล้ว ก็ยังมีการเจรจาอีกโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mediation) ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตด้วย

4.1.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกับกระบวนการยุติธรรม⁴⁴

ในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลในประเทศสิงคโปร์เกือบทุกขั้นตอนจะนำเอาเทคโนโลยีมาปรับใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนเพื่อให้การพิจารณาคดีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเมื่อถึงขั้นตอนการพิจารณาคดีจะมีการบริหารคดี ได้แก่

การกำหนดให้คู่ความแสดงบัญชีพยาน

ระบบก่อนวันนัด

การกำหนดกระบวนการพิจารณา เช่น การสืบพยานโดยระบบการประชุมทางไกล (Video Conference) เป็นต้น

ทั้งนี้ ในการพิจารณาคดีของศาลสิงคโปร์ทั้งศาลชั้นต้น (Sub-ordinate Court) และศาลอุทธรณ์ (Supreme Court) ต้องก็นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างเต็มรูปแบบจนเรียกได้ว่าศาลของประเทศสิงคโปร์เป็นระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์อย่างแท้จริง

4.1.3 ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศสิงคโปร์

สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีการนำวิทยาการ เครื่องมือเครื่องใช้ รวมถึงเทคโนโลยีรูปแบบใหม่เข้ามาปรับใช้ในกระบวนการยุติธรรมจนเรียกได้ว่าศาลของประเทศสิงคโปร์เป็นศาลที่เป็นระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Court) อย่างแท้จริง ทั้งนี้ ศาลสิงคโปร์ได้เริ่มวางแผนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารครั้งแรกมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1985 โดยกำหนดแผนการดำเนินการออกเป็นสามระยะคือ ระยะแรกในปี ค.ศ. 1985-1991 ระยะที่สองปี ค.ศ. 1992-1999 และระยะที่สามปี ค.ศ. 2000-2006 ซึ่งการวางแผนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของศาลนั้นจะดำเนินการควบคู่ไปกับแผนปฏิบัติการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Action Plan) ของรัฐบาลสิงคโปร์

⁴⁴ ธนะชัย ผดุงวิติ. เล่มเดิม.

ในการดำเนินงานระยะที่สามคือในปี ค.ศ. 2000-2006 ศาลสิงคโปร์ได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่จะเป็น “องค์กรที่มีระบบองค์ความรู้เสมือนจริง (Virtual Knowledge-base) ในระดับศาลของโลก” โดยกำหนดกลยุทธ์ 4 ด้าน คือ

1. การบริหารระบบศาลเสมือนจริง (Virtual Court Service) ได้แก่

1) การนำระบบการประชุมผ่านวิดีโอ (Video Conferencing) มาใช้ในการพิจารณาสืบพยานในห้องพิจารณาคดีสืบพยานทางไกลผ่านจอภาพ โดยการสร้างระบบเชื่อมต่อวิดีโอ (Video Link) กับเรือนจำเพื่อสืบพยานจำเลยที่เป็นนักโทษ

2) การนำระบบตู้บริการอิเล็กทรอนิกส์ที่เรียกว่า Automatic Traffic of fence Management System (ATOMS)” ซึ่งคล้ายกับตู้ ATM มาติดตั้งไว้ตามศูนย์การค้าหรือสถานที่ต่างๆ เพื่อให้ผู้ต้องหาที่ทำผิดกฎจราจรมาชำระค่าปรับจราจรที่ผู้ดังกล่าวได้

3) การจัดทำเว็บไซต์ของศาลชั้นต้นเพื่อให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และข้อแนะนำเกี่ยวกับศาล วันนัดพิจารณาคดี คำตัดสินต่างๆ เป็นต้น

2. การบูรณาการระบบการบริหารงานศาล (Integrated Judicial Administration) แบ่งออกเป็นสองส่วน คือ

1) การสร้างระบบบริหารจัดการคดี (Case Management Systems) ได้แก่ ระบบบริหารจัดการการบันทึกข้อมูลคดี (Singapore Case Recording & Information Management System หรือ SCRIMS) ซึ่งก็คือการสร้างฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับประวัติของคดีอาญาทุกคดี ข้อมูลระยะเวลาในการพิจารณาคดี รายงาน สถิติคดี เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ทางด้านต่างๆ โดยข้อมูลเกี่ยวกับคดีต่างๆ จะแสดงผลผ่านระบบร้องขอและใบอนุญาต Tickets & Summon System (Tickets 2000)

นอกจากนี้ยังมีการนำระบบการจัดเก็บข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Filing System หรือ EFS) คือระบบการจัดเก็บข้อมูลคดีที่เป็นเอกสารให้เป็นรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด เพื่อเป็นการให้บริการข้อมูลในคดีได้อย่างรวดเร็วทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา ซึ่งเมื่อมีการจัดเก็บข้อมูลเป็นอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดแล้วก็จะสามารถส่งให้ศาลสูงได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

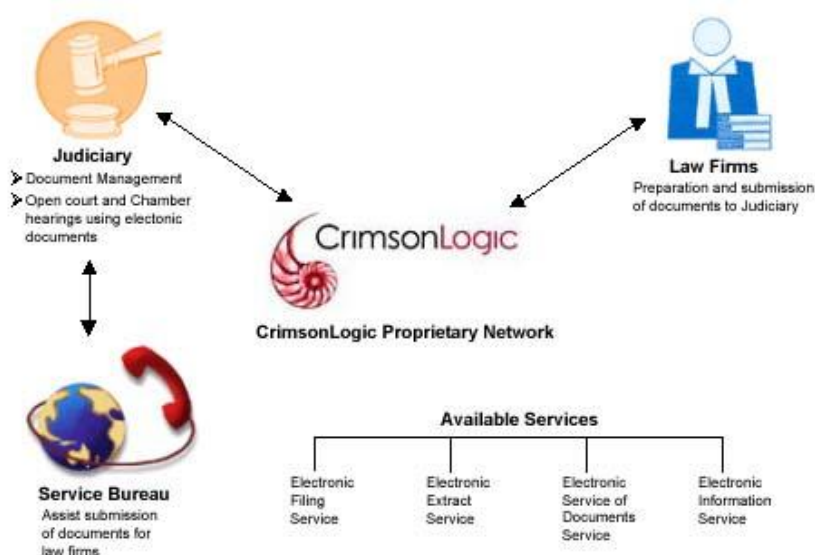
2) การบริหารด้านข้อมูลกฎหมาย มีการให้บริการทางระบบเครือข่ายกฎหมาย (Lawnet) ซึ่งเป็นการให้บริการแบบศูนย์รวม (One Stop Portal) เกี่ยวกับข้อมูลทางกฎหมายทั้งระบบผ่านเว็บไซต์ www.lawnet.org.sg

3. การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) มีการสร้างฐานข้อมูลสำหรับผู้พิพากษาเพื่อสนับสนุนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล สร้างฐานข้อมูลจากการกำหนดโทษคดีความผิดกฎหมายศาลการคือ ระบบพิจารณาและค้นหาอัตราภาษี (Sentencing Tariff and Research Tell หรือ START) เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบคำตัดสิน

4. การร่วมมือแบบอัจฉริยะ (Corporate Excellent) คือการสร้างระบบให้บริการข้อมูลข่าวสารระหว่างศาลกับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ผ่านทางองค์กรของรัฐบาล ได้แก่ระบบการบริหารจัดการทางการเงิน (Financial Management System หรือ NFS) และ ระบบบุคลากรและบทบาทหน้าที่ (Personnel & Payroll System)

ในขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลในประเทศสิงคโปร์เกือบทุกขั้นตอนจะนำเอาเทคโนโลยีมาปรับใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนเพื่อให้การพิจารณาคดีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ระบบการจัดเก็บเอกสาร (Filing System หรือ EFS) ปัจจุบันศาลของสิงคโปร์ได้ใช้ระบบการส่งคำฟ้องและคำคู่ความทางอิเล็กทรอนิกส์ ชื่อว่า ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (The Electronic Filing System) ซึ่งระบบนี้ดำเนินการโดยบริษัทเอกชน ชื่อว่า บริษัท Crimson Logic อย่างไรก็ตามระบบนี้จะใช้เฉพาะกับคดีแพ่งเท่านั้น

ภาพที่ 4.1 การส่งคำคู่ความทางอิเล็กทรอนิกส์ของสิงคโปร์

4.2 ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียเป็นระบบสหพันธรัฐ ประกอบด้วยดินแดนสองส่วน โดยแบ่งเขตการปกครองเป็น 13 รัฐ คือ มาเลเซียตะวันตก ตั้งอยู่บนคาบสมุทรมลายู ประกอบด้วย 11 รัฐ และ มาเลเซียตะวันออก ตั้งอยู่บนเกาะบอร์เนียว ประกอบด้วย 2 รัฐ คือ ซาบาห์ และซาราวัก และยังมีเขตการปกครองภายใต้สหพันธรัฐ (ดินแดนสหพันธ์) อีก 3 เขต คือ กรุงกัวลาลัมเปอร์ (เมืองหลวง) เมืองปูตราจายา (เมืองราชการ) และเกาะลาบวน⁴⁵

4.2.1 ระบบศาลตามกฎหมายมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียขึ้นในอดีตก่อกเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ (British Commonwealth) ซึ่งอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายของอังกฤษ (British Rule) ดังนั้น ระบบกฎหมายของประเทศมาเลเซียจึงได้รับอิทธิพลจากกฎหมายอังกฤษเป็นอย่างมากจนถึงปัจจุบันคือเป็นกฎหมายจารีตประเพณีอังกฤษ (English Common Law) โดยมีระบบกฎหมายที่แยกแยะระหว่างกฎหมายของสหพันธ์ (Federal Laws) ซึ่งออกโดยรัฐสภามาเลเซีย และใช้บังคับทั่วประเทศ กับกฎหมายของรัฐ (State Laws) ซึ่งออกโดยรัฐสภาของแต่ละรัฐ และใช้บังคับเฉพาะกรณี นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้มีระบบกฎหมายพหุนิยม ได้แก่ กฎหมายของฆราวาส (Secular Laws) กับ กฎหมายศาสนาของอิสลาม (Sharia Laws)⁴⁶

4.2.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับกระบวนการยุติธรรม

โดยเหตุที่ระบบศาลในประเทศมาเลเซียมักจะถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมออันเนื่องมาจากความล่าช้าในการระงับข้อพิพาทอันส่งผลให้คดีค้างค้ำเป็นจำนวนมาก ด้วยสาเหตุดังกล่าวจึงมีการริเริ่มระบบใหม่ที่รู้จักกันในนามระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-Court ระบบอิเล็กทรอนิกส์พื้นฐานที่นำมาใช้ในระบบศาลเน้นที่การกระบวนการใช้งานซึ่งมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ โดยหลักการพื้นฐานที่ว่า “Green Court” หรือศาลที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปราศจากการใช้กระดาษ ได้มีการริเริ่มโครงการในศาลสูงทั้งสองของกัวลาลัมเปอร์ในปี 2544 และเสร็จสมบูรณ์เป็นระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Court System) ในเดือนมีนาคม 2554 โดยมีกระบวนการ 4 รูปแบบในการดำเนินระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ คือ ระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ระบบการบริหารจัดการคดี (Case Management System) ระบบการสื่อสารและสนับสนุน (Community and Advocate Portal System) และระบบการบันทึกคดีและ

⁴⁵ กระทรวงการต่างประเทศ. (6 มีนาคม 2555). *ข้อมูลทั่วไป : ประเทศมาเลเซีย*. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2555, จาก <http://www.mfa.go.th>

⁴⁶ พิเชษฐ เมลาณนท์. (2552). *ตุลาการภิวัตน์ในมาเลเซีย: ระบบกฎหมายมาเลเซีย*. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2555, จาก www.thaijusticereform.com

การทำสำเนา (Court Recording and Transcription System) นอกจากนั้น ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (E-Filing) ยังถูกนำมาใช้อย่างสมบูรณ์ในระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

4.2.3 ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายมาเลเซีย⁴⁷

ในการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการยุติธรรมโดยพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์นั้น ศาลของประเทศมาเลเซียได้พัฒนาหลัก 4 ระบบ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่

4.2.3.1 ระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference: VCS)

กระทรวงยุติธรรมในรัฐซาลาวัก และรัฐซาบะห์ ของมาเลเซียเป็นผู้นำด้านกระบวนการยุติธรรมในมลรัฐเพนนิซูลาในการนำเอาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์มาประยุกต์ใช้ การใช้ระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ หรือ VCS เป็นสิ่งสำคัญมาในรัฐซาลาวักและรัฐซาบะห์ซึ่งจัดได้ว่าเป็นรัฐขนาดใหญ่ในมาเลเซีย เนื่องจากเป็นรัฐที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่และขาดระบบการคมนาคม ซึ่งโดยหลักต้องให้การขนส่งทางอากาศแต่ก็มีราคาแพงมาก ดังนั้น จึงเลือกที่จะใช้ระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพในระบบปกติ หมายความว่าความจำแนกในรัฐซาลาวัก และรัฐซาบะห์ต้องเสียเวลาอย่างมากในการเดินทางเพื่อไปศาลซึ่งบางรายอาจใช้เวลาในการเดินทางสองถึงสามวัน ในขณะที่การดำเนินกระบวนการพิจารณาใช้เวลาเพียง 30 นาที ปัญหาเหล่านี้ได้รับการแก้ไขโดยการนำเอาระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพมาใช้ซึ่งไม่เพียงแต่ประหยัดเวลาในการเดินทางเท่านั้น แต่ยังช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายอีกด้วย ซึ่งเฉลี่ยแล้วสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายประมาณ 2,945 ริงกิตมาเลเซีย ต่อการพิจารณาหนึ่งครั้ง นอกจากนี้วัตถุประสงค์ข้างต้นแล้ว การประชุมทางไกลผ่านจอภาพยังถูกนำมาใช้เพื่อปกป้องพยานในคดีข่มขืนและพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ในการสืบพยานซึ่งอยู่ต่างสถานที่หรือต่างห้องอีกด้วย

4.2.3.2 ระบบการบริหารจัดการคดี (Case Management System : CMS)

ระบบการบริหารจัดการคดี หรือ CMS คือระบบการบริหารจัดการคดีที่ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยเฉพาะเพื่อพัฒนาการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับการบริหารจัดการคดีในศาล ก่อนที่ระบบนี้จะริเริ่มขึ้น ศาลใช้การบริหารจัดการโดยเจ้าหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการ (Manual System) ในระบบนี้การบริหารจัดการคดีในศาลจะมีความเป็นระบบและได้รับความคุ้มครองมากขึ้น ซึ่งบุคคลที่สามารถเข้าสู่ระบบได้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศาล เจ้าพนักงานและผู้พิพากษา โดยมีกระบวนการย่อย 2 ระบบ ประกอบด้วย “การจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Filing” และ “สำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Registration” นอกจากนั้น ยังมีระบบการจัดลำดับ (Queue Management

⁴⁷ Kamal Halili Hassan, Maizatul Farisah Mokhtar. (2011). “The E-Court System in Malaysia.” 2nd

System) หรือที่รู้จักกันว่า ระบบ QMS ที่เป็นรูปแบบย่อยในโครงสร้างระบบการบริหารจัดการคดี (CMS Model) ด้วย ซึ่งระบบนี้เป็นระบบพื้นฐานที่นำมาใช้มากที่สุดในระบบการบริหารจัดการคดี ในระหว่างศาลและคู่ความ (โดยปกติจะเกี่ยวกับข้อโต้แย้งของทนายความของคู่ความทั้งสองฝ่าย) ระบบนี้มีความเท่าเทียมและเป็นระบบ และยังช่วยให้ทนายความปฏิบัติภายในเวลาด้วย

นอกจากนี้ยังมีระบบจัดการที่เรียกว่า “หน้าเว็บไซต์ส่วนบุคคล หรือ Personalized My Page” ได้รับการออกแบบขึ้นเพื่อการจัดการคดีในศาลอย่างเป็นระบบ โดยผู้พิพากษาแต่ละคนจะมีเว็บเพจส่วนตัวในการจัดเก็บข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับคดีทั้งหมด เลขคดี สถานะของสำนวนคดี การพิพากษาคดี จำนวนคดีที่มีการพิจารณาเสร็จสิ้น คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ รายงานสถิติและคดีที่เสร็จสิ้น และเอกสารสำคัญ

ในระบบยังมีตารางเวลา หรือ Planner ที่สามารถเข้าดูได้โดยเจ้าหน้าที่ พนักงานศาล และผู้พิพากษา โดยตารางเวลาดังกล่าวจะถูกนำมาประยุกต์ใช้กับจัดการขั้นตอนการพิจารณาและกำหนดวันนัดคดี ซึ่ง รวมข้อมูลทั้งหลายเข้าด้วยกัน เช่น วันที่ ชื่อของเจ้าพนักงานศาลและผู้พิพากษา ดังนั้น จึงเป็นเรื่องง่ายและเป็นประโยชน์สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลในการกำหนดเวลานัดพิจารณาคดี หรือการตรวจสอบตารางเวลาของพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้พิพากษา หากว่าเจ้าหน้าที่หรือผู้พิพากษาที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้นๆ มีเรื่องเร่งด่วนซึ่งตรงกับวันนัดพิจารณาคดีนั้นจะถูกส่งต่อไปยังเจ้าหน้าที่หรือผู้พิพากษาคณะอื่นได้อย่างง่ายดาย ในทางปฏิบัติระบบการบริหารจัดการคดีถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในการบริหารจัดการคดีก่อนพิจารณาและนำมาประยุกต์ใช้กับการพิจารณาคดีเต็มรูปแบบ ยกตัวอย่างเช่น ศาลพาณิชย์ในเมือง Jalan Duta จะมีการบริหารจัดการคดีก่อนเข้าสู่ระบบงานศาลหรือนายทะเบียนผู้ช่วยอาวุโส (The Senior Assistant Register - SAR) จะได้ดำเนินการก่อนส่งไปถึงผู้พิพากษา กระบวนการดังกล่าวจะเป็นการเร่งกระบวนการก่อนพิจารณาคดีและช่วยประหยัดเวลาได้อย่างมาก ในคดีเหล่านี้จะถูกบริหารจัดการโดยเจ้าพนักงานศาลและนักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทโดยเฉพาะ ในกระบวนการต่างๆ เวลาส่วนใหญ่จะเป็นการตรวจสอบขั้นต้นก่อนเริ่มพิจารณาโดยนายทะเบียนอาวุโสซึ่งจะช่วยประหยัดเวลาของผู้พิพากษาและเป็นการง่ายที่ผู้พิพากษาจะดำเนินคดีต่อไป ทั้งนี้ มีวิธีการ 8 ขั้นตอนที่นายทะเบียนผู้ช่วยอาวุโสจะใช้บริหารจัดการก่อนเริ่มพิจารณา ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจดูตารางเวลา (ตรวจสอบจำนวนคดีที่มีอยู่ในวันนั้น)

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบระบบการบริหารจัดการคดี (เพื่อพบคู่ความฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง)

ขั้นตอนที่ 3 หากคู่ความมาปรากฏตัวต่อหน้า ก็จะถูกเรียกเมื่อมีการกดปุ่มเรียก “Calling” ในระบบระบบการบริหารจัดการคดีเพื่อเข้าห้องพิจารณา

ขั้นตอนที่ 4 ในขั้นตอนต่อไปก็จะกดปุ่มเริ่มดำเนินการ “Start” ในระบบการบริหารจัดการคดี

ขั้นตอนที่ 5 ระบบบริหารจัดการคดี (CMS) จะมีการจัดลำดับการใช้งานในการเริ่มกระบวนการต่างๆ เรียกว่า “การรายงานประจำวันอย่างต่อเนื่อง หรือ Updates Today Minutes”

ขั้นตอนที่ 6 ชื่อของคู่ความที่มาปรากฏตัวจะถูกถาม หากคู่ความมาศาลเพื่อยื่นคดีก่อนหน้านี้ชื่อของเขาจะปรากฏอยู่ในระบบและเจ้าหน้าที่ศาลจะบันทึกไว้ในระบบโดยเพียงแค่การคลิกเท่านั้น แต่หากเป็นคู่ความใหม่เจ้าหน้าที่ศาลก็จะทำการกรอกข้อมูลเข้าสู่ระบบ

ขั้นตอนที่ 7 คดีก็จะเข้าสู่ระบบตามปกติ

ขั้นตอนที่ 8 หากดำเนินการตามขั้นตอนเสร็จสิ้น นายทะเบียนผู้ช่วยอาวุโส (SAR) จะบันทึกรายงานไว้ คือ รายละเอียดของคดีในวันนั้น (บางครั้ง นายทะเบียนผู้ช่วยอาวุโสอาจจัดทำบันทึกระหว่างการดำเนินการ แต่บางคนอาจจัดทำบันทึกเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการทั้งหมดก็ได้)

1. ระบบการจัดลำดับ (Queue Management System - QMS)

ระบบการจัดลำดับ หรือ QMS คือระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการจัดระบบงานของทนายความ ซึ่งทนายความจะทำการบันทึกเมื่อไปถึงศาลและมีการลงทะเบียนซึ่งจะรอจนกระทั่งถูกเรียก คนที่ลงทะเบียนเป็นคนแรกจะถูกเรียกเข้าห้องพิจารณาเป็นลำดับแรก ในแต่ละคดีเพื่อจะไม่ให้ต้องรอนาน คู่ความจะกระตือรือร้นที่จะรีบมาเพื่อลงทะเบียน ประโยชน์ของระบบนี้คือเป็นการริเริ่มคดีซึ่งมีการบันทึกโดยตัวคู่ความเองและไม่ขึ้นอยู่กับหมายเลขที่จัดทำขึ้นเหมือนระบบเดิมที่ทำด้วยมือ เจ้าหน้าที่ศาลหรือผู้พิพากษาเองจะไม่ต้องรอนานและสามารถดำเนินคดีต่อไปได้สำหรับบุคคลอื่นที่มาพร้อมแล้ว ดังนั้น จึงไม่ทำให้เกิดสถานการณ์ที่ว่าคู่ความที่มาก่อนหน้าแต่ยังคงไม่ถูกเรียก โดยการใช้งานระบบนี้จะสามารถทราบได้ถึงเวลาที่แท้จริงในการมาศาลของคู่ความที่เกี่ยวข้องในแต่ละคดี

การทำให้สะดวกสำหรับคู่ความซึ่งมีคดีในหลายศาลในวันเดียวกันจะมีระบบแจ้งเตือนโดยทางข้อความสั้น หรือ SMS (Short Messaging System) เพื่อแจ้งเตือนคู่ความที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณา ซึ่งต้องมีการลงนามสมาชิกและเก็บค่าบริการในอัตราต่ำ เมื่อมีคดีของตนระบบก็จะมีการแจ้งเตือนสถานะของคดี

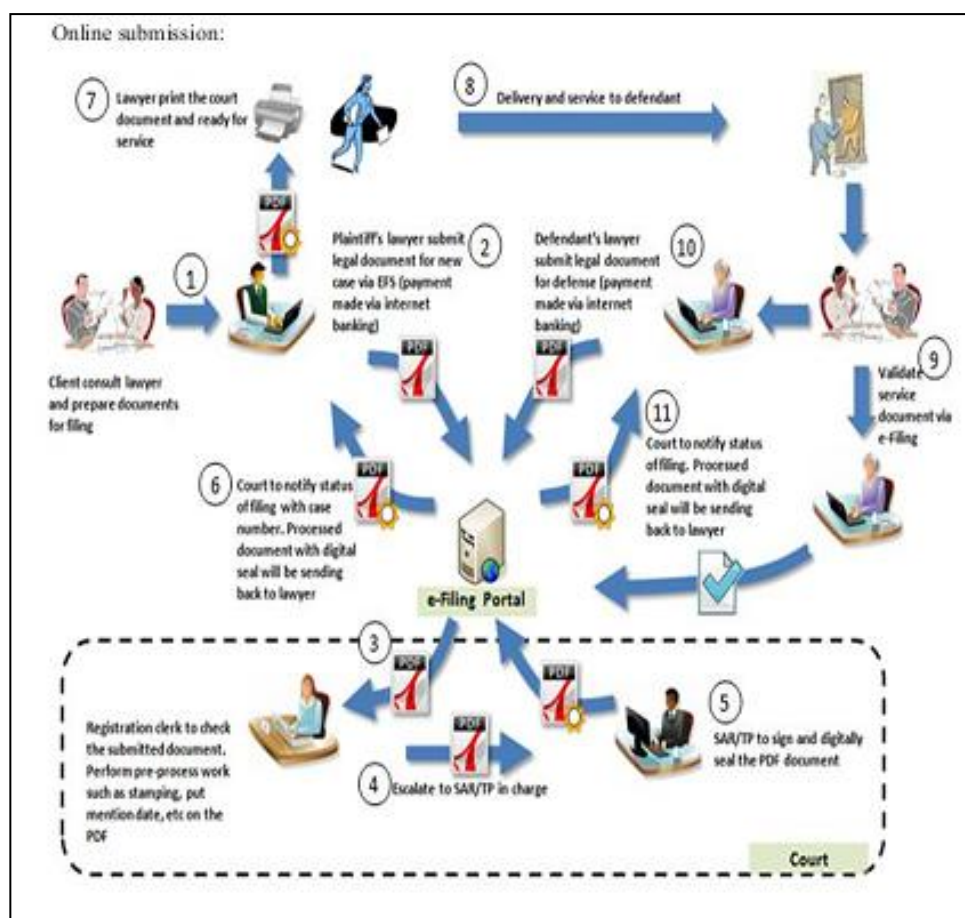
2. ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing)

ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Filing เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการจัดการเอกสารออนไลน์ซึ่งได้ริเริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2554 ในระบบนำร่องของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing System) จะแตกต่างจากการใช้กระดาษในรูปแบบเดิม ทนายความ

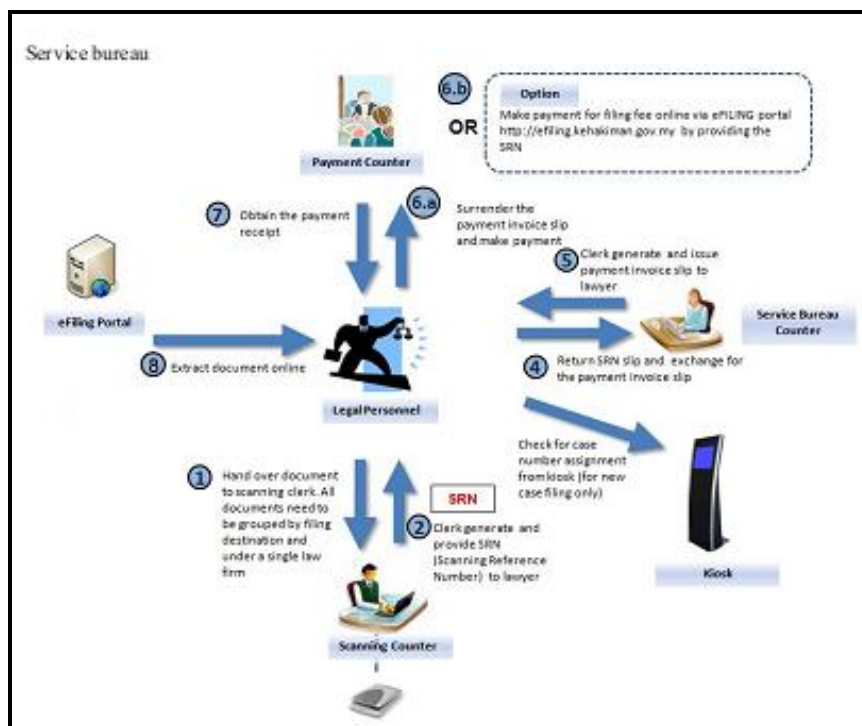
หรือความที่เกี่ยวข้องสามารถสแกนเอกสารต่างๆ แทนได้ ในระบบนี้ หน่วยงานจะไม่โดนเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการจนกว่าจะมีการบริหารจัดการในศาลผ่านระบบของหน่วยงานในการให้บริการจนถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2554 การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการจะเป็นการเรียกเก็บผ่านระบบธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ (Internet Banking) สำหรับการจ่ายเงิน ค่าระบบการบริหารจัดการเอกสารภายหลังจากวันที่กำหนด หน่วยงานที่ให้บริการในศาลจะเริ่มดำเนินการหลังจากวันที่ 31 พฤษภาคม 2554 แต่จะเป็นการให้บริการเฉพาะบุคคลทั่วไปซึ่งไม่มี หน่วยงาน

อนึ่ง ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ถูกนำมาใช้โดยตรงจากสำนักงานทนายความ สำนักงานทนายความจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Banking) และต้องจ่ายค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับการใช้ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Certificate) ให้กับบริษัทซึ่งรับผิดชอบในการบริหารจัดการระบบโดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 31 พฤษภาคม 2554

ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์จะถูกนำมาใช้ในศาลมากขึ้นใน Johor, Pulau Pinang, Putrajaya, Ipoh และ Shah Alam ในหน่วยงานบริการจำนวน 18 หน่วยงาน จะมีการเปิดให้บริการใน Kangar, Kota Bahru, Alor Star และ Kuala Terengganu เพื่อช่วยเหลือทนายความและคู่ความที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการและจัดเก็บเอกสาร

ภาพที่ 4.2 กระบวนการในระบบ E-Filing Process (ในศาลสูง) สำหรับคดีที่มีการลงทะเบียนตั้งแต่ วันที่ 1 มีนาคม 2554 เป็นต้นไป

ภาพที่ 4.3 กระบวนการของหน่วยงานให้บริการในระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย

4.2.3.3 ระบบการสื่อสารและสนับสนุน (Community and Advocate Portal System หรือ CAP)

ระบบการสื่อสารและสนับสนุน หรือ CAP เป็นกระบวนการที่สร้างขึ้นเพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสารระหว่างศาลกับประชาชน โดยมีการสร้างระบบการส่งข้อความสั้น หรือ SMS (Short Messaging System) ภายใต้ระบบนี้ วัตถุประสงค์หนึ่งของระบบนี้คือสำหรับการประกาศเปลี่ยนแปลงตารางนัดพิจารณาคดีของทนายความและผู้พิพากษา ซึ่งง่ายในการเข้าถึงและใช้งาน

4.2.3.4 ระบบการบันทึกคดีและการทำสำเนา (Court Recording and Transcription System)

ในระบบการบันทึกปากคำพยานในคดีได้รับการพัฒนาเป็นระบบนำร่องในเดือนกันยายน 2547 ในศาลสูงสองศาลด้วยกันคือ ศาลแพ่ง และศาลพาณิชย์ และระบบนี้เริ่มใช้ในศาลทั่วประเทศเมื่อเดือนมีนาคม 2554 ด้วยค่าใช้จ่ายประมาณ 100 ล้านบาท วัตถุประสงค์ในการใช้ระบบนี้ผู้พิพากษาไม่จำเป็นต้องบันทึกรายละเอียดในกระบวนการพิจารณาเนื่องจากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กจะทำการบันทึกไว้แทนซึ่งจะช่วยประหยัดเวลาและลดขั้นตอนในศาล เครื่องแปลจะจดบันทึกและมีหน้าที่ต้องดำเนินการมากกว่าผู้พิพากษาในกระบวนการนี้ ผู้พิพากษานำเอาเอกสารที่พิมพ์โดยเครื่องบันทึกดังที่ปรากฏบนหน้าจอได้และยังจะเป็นประโยชน์ต่อผู้พิพากษาซึ่งทำให้มุ่งเน้นที่การดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ดีกว่า คู่ความฝ่ายต่างๆ เช่นทนายความและอัยการสามารถทำสำเนาทะเบียนที่บันทึกกล่าวได้โดยไม่เสียค่าธรรมเนียม พยานหลักฐานจะถูกบันทึกและจัดเก็บเพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงเรื่องการสูญหายเนื่องจากพยานหลักฐานดังกล่าวอาจนำไปใช้อ้างอิงเมื่อมีการยื่นอุทธรณ์คดีดังกล่าว ในทางปฏิบัติตัวอย่างเช่นในศาลที่ Jalan Duta คดีส่วนใหญ่จะมีกล้อง 4 ตัวถูกติดตั้งในศาลสำหรับผู้พิพากษา พยาน โจทก์และจำเลย อย่างไรก็ตาม ในคดีพิเศษหรือคดีที่มีลักษณะเฉพาะอาจมีการติดตั้งกล้องมากถึง 6 ตัว

ขั้นตอนเกี่ยวกับระบบการบันทึกคดีและการทำสำเนาจะเป็นการบริหารจัดการโดยเจ้าหน้าที่ศาลโดยผ่านผู้พิพากษา ในระบบนี้ จะมีการใช้คอมพิวเตอร์สามเครื่องด้วยกัน โดยมีสองเครื่องสำหรับเจ้าหน้าที่ศาลใช้ ซึ่งมีเครื่องหนึ่งเป็นเครื่องหลักซึ่งบริหารจัดการโดยเจ้าหน้าที่ศาล (โดยปกติแล้วคนถอดเทปหรือเสมียนในศาลจะทำหน้าที่นี้) และอีกเครื่องหนึ่งเป็นเครื่องสำรอง หากว่าคอมพิวเตอร์เครื่องหลักมีปัญหา และคอมพิวเตอร์เครื่องที่สามสำหรับผู้พิพากษาซึ่งใช้ในระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล การบันทึกเพื่อถอดความนั้นจะกระทำในรูปแบบของการบันทึกวีดีโอ (Three-minute Recording Method) ซึ่งวิธีการบันทึกวีดีโอมีวัตถุประสงค์เพื่อการถอดความเท่านั้น ผู้พิพากษาอาจกำหนดคำสั่งเพื่อควบคุมการบันทึกเนื้อหาและอาจกำหนดทิศทาง

สำหรับเจ้าหน้าที่ซึ่งบริหารจัดการระบบการบันทึกว่าควรบันทึกโดยวิธีการแบบ “เปิดเผย” (Public) หรือ “ลับ” (Private) ในสถานการณ์ดังกล่าว ถ้ามีการบันทึกโดยวิธีการแบบ “เปิดเผย” (Public) จะมีการทำสำเนาบันทึกนั้นแก่คู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แต่หากบันทึกในลักษณะ “ลับ” คู่ความจะทำสำเนาบันทึกนั้นได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล

4.3 ประเทศออสเตรเลีย

ออสเตรเลียเป็นประเทศที่มีการปกครองแบบสหพันธรัฐ (Federation) โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 6 รัฐ ได้แก่ นิวเซาท์เวลส์ (New South Wales) ควีนส์แลนด์ (Queensland) วิคตอเรีย (Victoria) ออสเตรเลียตะวันตก (Western Australia) ออสเตรเลียใต้ (South Australia) และแทสมาเนีย (Tasmania) นอกจากนี้ยังประกอบด้วยเขตปกครอง 2 เขต คือ เขตเหนือ (Northern Territory) ซึ่งเป็นที่อยู่ของพวกชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมของออสเตรเลีย และเขตเมืองหลวง (Australian Capital Territory) อันเป็นที่ตั้งของกรุงแคนเบอร์รา เมืองหลวงของประเทศออสเตรเลีย

รัฐธรรมนูญแห่งออสเตรเลียกำหนดแต่ละรัฐและเขตการปกครองต่างมีอำนาจในทางนิติบัญญัติ อำนาจอธิปไตย และอำนาจตุลาการเป็นของตนเองโดยอิสระแยกออกจากการบริหารราชการส่วนกลาง (Federal Government) แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายของรัฐหรือเขตปกครองจะไม่มีผลใช้บังคับหากขัดแย้งกับกฎหมายของสหพันธรัฐ

กฎหมายของออสเตรเลียนั้นมีที่มาจาก 2 แหล่งสำคัญคือ กฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statute Law) ซึ่งผ่านการตราโดยฝ่ายนิติบัญญัติของราชการส่วนกลางของรัฐและเขตปกครองต่างๆ กับกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ซึ่งมาจากคำพิพากษาของศาลสหพันธรัฐและศาลของรัฐต่างๆ

4.3.1 ระบบศาลตามกฎหมายออสเตรเลีย

ศาลของออสเตรเลียแบ่งได้เป็น 2 ระบบ⁴⁸ คือ

1. ระบบศาลของสหพันธรัฐ (Federal Court System) ประกอบด้วย

1) ศาลสหพันธรัฐ (the Federal Court of Australia) ศาลสหพันธรัฐจัดตั้งขึ้นโดย Federal Court of Australia Act 1976 เริ่มเปิดทำการเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 1977 ในนครและเมืองต่างๆ ของออสเตรเลียเพื่อพิจารณาพิพากษาเฉพาะคดีที่กฎหมายบัญญัติให้อยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลเท่านั้น นอกจากนี้ศาลสหพันธรัฐยังมีเขตอำนาจเหนือคดีอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแห่งเกาะนอร์ฟอล์ก (the Supreme Court of Norfolk Island) คำพิพากษาของ Federal Magistrates Service ใน

⁴⁸ สุทธิพล ทวีชัยการ. บทความพิเศษ ประสพการณ์จากการดูงานศาลออสเตรเลีย : ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับระบบศาลยุติธรรมของประเทศออสเตรเลีย. วารสารศาลยุติธรรม. หน้า 37.

ส่วนที่ไม่ใช่คดีครอบครัว และคำพิพากษาของศาลฎีกาของรัฐต่างๆ ซึ่งพิจารณาคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลสหพันธรัฐ

อธิบดีผู้พิพากษา (Chief Justice) ของศาลสหพันธรัฐมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการงานของศาลสหพันธรัฐ ในการบริหารจัดการ อธิบดีฯ จะมอบอำนาจบริหารให้แก่ผู้พิพากษาก็ได้ รวมทั้งได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านการบริหารจากผู้อำนวยการประจำศาล (Registrar of the Court)

นอกจากนี้ ศาลสหพันธรัฐยังให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานด้านงานธุรการและการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของคณะกรรมการวินิจัยเฉพาะเรื่อง (Tribunal) ได้แก่ Australian Competition Tribunal, Copyright Tribunal, Defense Force Discipline Appeal Tribunal และ Federal Police Disciplinary Tribunal

2) ศาลสูง (The High Court of Australia) เป็นศาลชั้นสูงสุดของระบบศาลยุติธรรมออสเตรเลีย ตั้งอยู่ ณ กรุงแคนเบอร์รา ได้รับการจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1901 โดยมาตรา 71 แห่งรัฐธรรมนูญ ศาลสูงมีอำนาจในการตีความและบังคับใช้กฎหมายมีอำนาจพิจารณาว่ากฎหมายใดมีบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือหลักการสำคัญแห่งกฎหมาย และพิจารณาคดีอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลสหพันธรัฐ ศาลฎีกาของรัฐและเขตปกครองต่างๆ รวมทั้งศาลครอบครัว (Family Court of Australia) แม้ว่าศาลสูงจะมีอำนาจพิจารณาคดีอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น แต่สิทธิในการอุทธรณ์ของคู่ความมิได้เป็นไปโดยอัตโนมัติ คำร้องอุทธรณ์จะต้องได้รับการพิจารณาในเบื้องต้นว่ามีเหตุผลควรตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ คำพิพากษาของศาลสูงถือเป็นการวางบรรทัดฐานทางกฎหมายวิธีพิจารณาความและการบังคับใช้กฎหมายสารบัญญัติให้ศาลยุติธรรมต่างๆ ทั่วประเทศต้องปฏิบัติตาม

2. ระบบศาลของรัฐต่างๆ (State Court System)

ในแต่ละรัฐและแต่ละเขตปกครองจะมีระบบศาลเป็นของตนเองโดยอิสระ ซึ่งมักจัดระดับชั้นของศาลยุติธรรมออกเป็น ศาลสูง (Supreme Court) ศาลชั้นกลาง (District Court) และศาลชั้นต้น (Local Court) รวมทั้งอาจมีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจัยเฉพาะเรื่องเพื่อพิจารณาคดีพิพาทเฉพาะเรื่องที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษอีกด้วย

4.3.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับกระบวนการยุติธรรม

ศาลสหพันธรัฐแห่งออสเตรเลียเป็นศาลชั้นนำของโลกในด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มช่องทางให้ประชาชนสามารถขอรับบริการจากศาลได้สะดวกยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของศาลในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมและเผยแพร่ผลงานให้กับสาธารณชนทราบ จากการที่ศาลสหพันธรัฐมีเขตอำนาจครอบคลุมทั่วประเทศ ประกอบกับภูมิประเทศที่กว้างใหญ่ของประเทศ

ออสเตรเลีย ทำให้มีความจำเป็นในการนำเทคโนโลยีมาเพื่อให้ศาลสามารถให้บริการและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้อย่างทั่วถึง⁴⁹

ศาลสหพันธรัฐได้พัฒนายุทธศาสตร์ศาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Court Strategy) รวมถึงการใช้เว็บไซต์ของศาล (www.fedcourt.gov.au) การประชุมทางไกลโดยส่งข้อมูลด้วยภาพ (Video-conferencing) การพิจารณาหรือการรับฟังพยานหลักฐานผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ รวมถึงเทคโนโลยีอื่นๆ เช่น เวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นออนไลน์ของศาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Court Online Forum) การนำเสนอเอกสารและการสืบค้นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing และ e-Search) รวมถึงระบบการติดตามความเคลื่อนไหวของสำนวนคดีโดยคอมพิวเตอร์เป็นฐาน ซึ่งเรียกว่า เคสแทรค (Casetrack) โดยในเดือนเมษายน พ.ศ. 2544 ศาลได้เปิดให้บริการด้านเอกสาร โดยคู่ความอาจเลือกที่จะนำเสนอเอกสาร และชำระค่าธรรมเนียมศาล รวมถึงได้รับเอกสารที่มีการลงลายมือชื่อหรือประทับตรารับเอกสารของศาลสหพันธรัฐผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ระบบเว็บไซต์ของศาลเป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับใช้กับเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ขอรับบริการ

4.3.2.1 ระบบคุมทะเบียนส่วนตัว (Individual Docket System : IDS)

ระบบคุมทะเบียนคดีส่วนตัวเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การติดตามสำนวนคดีของศาลสหพันธรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยศาลสหพันธรัฐได้เริ่มนำระบบคุมทะเบียนส่วนตัวดังกล่าวมาใช้ในปี พ.ศ. 2540 หลังจากที่ได้ศึกษาประสบการณ์ในการควบคุมการดำเนินคดีในศาลต่างๆ

ก่อนที่จะมีการนำระบบคุมทะเบียนคดีแบบใหม่มาใช้ในการบริหารสำนวนคดีของศาลสหพันธรัฐ สำนักงานธุรการศาลสหพันธรัฐ (Registry) เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่คุมทะเบียนคดี โดยใช้ระบบการคุมบัญชีสำนวนคดีจากส่วนกลาง (Master Calendar System) ซึ่งเป็นระบบการจ่ายสำนวนคดีไปยังผู้พิพากษาที่มีตารางนัดหมายว่างตรงกับเวลาที่มีการจ่ายสำนวนคดีนั้น หรือจ่ายไปยังผู้พิพากษาที่สามารถรับพิจารณาคดีนั้นได้ อันมีลักษณะของระบบพิจารณาคดีต่อเนื่อง ภายใต้ระบบดังกล่าวจึงอาจเกิดกรณีที่ผู้พิพากษาที่ได้รับจ่ายสำนวนที่อยู่ในช่วงสุดท้ายของการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยผู้พิพากษาอาจไม่เคยศึกษาหรือทำสำนวนคดีนั้นมาก่อนเลยก็ได้

ในปัจจุบันภายใต้ระบบคุมทะเบียนส่วนตัว เมื่อได้มีการยื่นคำฟ้องมายังสำนักงานธุรการศาลสหพันธรัฐ เจ้าหน้าที่ของศาลจัดทำแฟ้มสำนวนแล้ว สำนวนจะถูกส่งเข้าสู่ระบบการสุ่มจ่ายสำนวนไปยังผู้พิพากษาลำดับถัดไปในบัญชีจ่ายสำนวน ตัวอย่างเช่น เมื่อมีการฟ้องคดีเกี่ยวกับ

⁴⁹ นาตาชา วซินดิลก. (2549). คำแปลบทความประกอบการบรรยายเรื่อง การบริหารและการติดตามสำนวนคดีของศาลสหพันธรัฐแห่งออสเตรเลีย โดย Justice Brian Tamberlin.

การเลือกปฏิบัติเข้ามายังหน่วยธุรการศาล คดีนั้นจะถูกจ่ายไปยังผู้พิพากษาลำดับถัดไปในบัญชีจ่ายสำนวน หลักจากคดีได้ถูกจ่ายไปยังผู้พิพากษาแล้วคดีดังกล่าวจะอยู่ในทะเบียนคดีของผู้พิพากษานั้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นกระบวนการพิจารณาและมีคำพิพากษาในคดี ในระหว่างดำเนินการพิจารณานั้นผู้พิพากษาที่เป็นเจ้าของสำนวนจะทำหน้าที่พิจารณาและมีคำสั่งใดๆ ที่เกี่ยวกับคดีทั้งหมด กรณีหากมีเรื่องเร่งด่วนเกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการกระบวนการพิจารณาซึ่งผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน (Docket Judge) ไม่สามารถพิจารณาเรื่องเร่งด่วนนั้นให้แล้วเสร็จได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด เรื่องดังกล่าวจะถูกส่งไปยังผู้พิพากษาที่มีหน้าที่พิจารณาคดีหรือคำขอฉุกเฉินที่ไม่สามารถรอการยื่นคำขอต่อสำนักงานธุรการศาลผ่านการจ่ายคดีแบบสุ่มไปยังผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนตามกระบวนการปกติได้⁵⁰ เพื่อให้ผู้พิพากษาวินิจฉัยในประเด็นนั้น สำหรับในคดีที่ต้องอาศัยผู้พิพากษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน คดีจะได้รับการจ่ายไปยังผู้พิพากษาในองค์คณะที่เชี่ยวชาญในคดีประเภทนั้น ส่วนคดีที่ไม่สามารถจัดให้อยู่ในองค์คณะเชี่ยวชาญใดได้ก็จะถูกกระจายไปยังผู้พิพากษาทุกคน

การนำระบบคุมทะเบียนคดีส่วนตัวมาใช้นั้นมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อประโยชน์ของทั้งคู่กรณีและศาลในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย เนื่องจากการที่ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนดูแลสำนวนคดีในความรับผิดชอบของตนมาแต่เริ่มต้น จึงย่อมมีความเข้าใจในคดีเป็นอย่างดี ส่งผลให้เกิดประโยชน์เป็นการประหยัดเวลาที่ผู้พิพากษาศูนย์ต้องเสียไปในการศึกษาสำนวนคดีใหม่ทุกครั้งที่ได้รับการจ่ายสำนวนเพื่อพิจารณาคดีในแบบเดิม และทำให้มีความจำเป็นต้องใช้กระบวนการรับฟังก่อนการพิจารณาคดี (Pre-trial Hearings) ที่เป็นทางทงการน้อยลงด้วย
2. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสำนวนคดีโดยรวม เนื่องจากผู้พิพากษาเข้าไปบริหารสำนวนคดีด้วยตนเองในเชิงรุก
3. เพื่อให้คู่กรณีเข้าสู่ประเด็นพิพาทที่แท้จริงแห่งคดีได้รวดเร็วยิ่งขึ้นและเป็นการจำกัดประเด็นพิพาทให้มีความชัดเจนขึ้นด้วย
4. เพื่อให้สามารถระบุคดีที่สมควรส่งไปยุติข้อพิพาทด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยได้ดียิ่งขึ้น
5. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นในการกำหนดวันพิจารณาคำขอในระหว่างดำเนินการกระบวนการพิจารณา (Interlocutory Applications) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่จำเป็นต้องพิจารณาในเรื่องนั้นโดยด่วน
6. เพื่อเพิ่มควมมีประสิทธิภาพและความคุ้มค่ากับต้นทุนต่อคดี

⁵⁰ John Methieson, (2004). Duty Judge Matters – Administrative Arrangements.

7. เพื่อให้ผู้พิพากษาแต่ละคนสามารถบริหารจัดการเวลาและตารางนัดหมายของตนได้ดียิ่งขึ้น

ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของระบบคุมทะเบียนส่วนตัวคือ การเปลี่ยนแปลงบทบาทของอธิบดีศาล (Chief Justice) หรือผู้พิพากษาผู้รับผิดชอบงานสารบบ (List Judge) จากเดิมที่เคยเป็นผู้จ่ายสำนวนให้กับผู้พิพากษาเป็นการใช้ระบบการสุมจ่ายสำนวนซึ่งเป็นวิธีการจ่ายสำนวนที่ปลอดจากข้อครหาถึงความไม่เป็นธรรมในการจ่ายสำนวน ในกรณีที่ผู้พิพากษาบางนายได้รับสำนวนคดีที่น่าสนใจหรือมีความสำคัญมากกว่าคนอื่น ระบบการสุมจ่ายสำนวนยังใช้ในกรณีที่มีการจ่ายคดีไปตามองค์คณะเชี่ยวชาญต่างๆ โดยผู้พิพากษาที่อยู่ในองค์คณะเชี่ยวชาญเดียวกันจะได้รับโอกาสในการรับผิดชอบสำนวนคดีที่น่าสนใจหรือสำคัญไม่แตกต่างกัน ระบบการสุมจ่ายสำนวนคดีเป็นระบบที่สนับสนุนหลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา เนื่องจากปริมาณคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้พิพากษาแต่ละนายเป็นไปตามระบบการจ่ายสำนวน มิใช่เกิดขึ้นจากการพิจารณาจ่ายสำนวนโดยบุคคล และยังเป็นระบบที่เสริมสร้างความร่วมมือและประสานกลมเกลียวกันภายในศาลอีกด้วย

ระบบดังกล่าวช่วยให้ผู้พิพากษาสามารถติดตามและควบคุมสำนวนของตนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้พิพากษาสามารถควบคุมปริมาณคดีในความรับผิดชอบของตนให้ไม่เกิดคดีค้างพิจารณา ทั้งนี้ เนื่องจากการที่ผู้พิพากษาสามารถบริหารสำนวนคดีได้อย่างมีระบบ ย่อมทำให้ผู้พิพากษามีเวลามากขึ้นในการวินิจฉัยคดีและการเขียนคำพิพากษา นอกจากนี้ ยังเป็นการลดภาระของผู้พิพากษาที่รับผิดชอบในการจ่ายสำนวนหรืออธิบดีศาลโดยการปล่อยให้ระบบทำงานแทน

4.3.2.2 ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Court Initiatives)

ศาลสหพันธรัฐเริ่มทดลองให้บริการในโครงการศาลอิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 เป็นศาลแรกในประเทศออสเตรเลีย โดยศาลสามารถทำคำสั่งอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยระบบนี้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางอิเล็กทรอนิกส์ (Web-based Forum) ซึ่งประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใช้ได้ผ่านเว็บไซต์ของศาล และใช้เป็นห้องพิจารณาเสมือนจริงเพื่อคำสั่งหรือคำวินิจฉัยใดๆ ผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์เป็นระบบที่เพิ่มความยืดหยุ่นในการทำงานของศาล เช่น เป็นระบบที่สามารถเปิดดำเนินการได้ตลอดเวลาแม้ในช่วงนอกเวลาทำการตามปกติ และคู่กรณีสามารถยื่นคำขอหรือมีคำขอให้ศาลมีคำสั่งตามที่คู่ความร้องขอเป็นการล่วงหน้าได้

ศาลอิเล็กทรอนิกส์ได้รับการออกแบบเพื่อมีคำสั่งและเป็นระบบสนับสนุนการพิจารณาพิพากษาคดีในกรณีดังต่อไปนี้

1. คู่กรณีเห็นว่าการมาศาลด้วยตนเองเป็นการสร้างภาระ เกิดความไม่สะดวก หรือสิ้นเปลืองเกินไป
2. คู่กรณีฝ่ายที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล หรืออยู่ต่างประเทศซึ่งไม่อาจมาศาลได้ หรือเป็นการไม่สะดวกอย่างยิ่งที่จะมาศาลเพื่อเข้าร่วมกระบวนการก่อนการพิจารณาพิพากษา
3. คู่กรณีมีจำนวนมาก หรือเป็นการฟ้องร้องที่คู่กรณีแต่ละฝ่ายมีผลประโยชน์ที่คาบเกี่ยวกัน และต้องมีการร่วมมือกันระหว่างคู่กรณี
4. กรณีที่มีการดำเนินการเกี่ยวกับคำขอระหว่างดำเนินการกระบวนการพิจารณาในช่วงก่อนที่จะมีการพิจารณาประเด็นหลักแห่งคดีซึ่งใช้เวลานาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา การพาณิชย์ ประเพณีปฏิบัติทางการค้า

ศาลสหพันธรัฐจะเป็นผู้ควบคุมดูแลระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้พิพากษาจะเป็นผู้กำหนดว่าคดีส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดสมควรพิจารณาโดยศาลอิเล็กทรอนิกส์ โดยพิจารณาจากลักษณะและความซับซ้อนของคดี แง่มุมและมุมมองของคู่กรณี จำนวนคู่กรณี ความพร้อมของคู่กรณีในการใช้งานจดหมายอิเล็กทรอนิกส์และอินเทอร์เน็ต ลักษณะของหลักฐานที่จะต้องใช้ในกระบวนการพิจารณา และความเร่งด่วนของคดี ดังนั้นศาลจึงได้พัฒนาระบบเบียบวิธีในการควบคุมการใช้ศาลอิเล็กทรอนิกส์ขึ้น

ข้อดีของระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์คือ

1. ศาลสามารถเปิดให้บริการและทำคำสั่งได้ตลอด 24 ชั่วโมง ทุกวัน และผู้ขอใช้บริการสามารถเข้าสู่ระบบได้ทั้งจากที่ทำงาน ที่บ้าน หรือที่อื่นใดผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
2. ผู้พิพากษาและคู่ความสามารถเรียกดูรายงานบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในคดีได้อย่างรวดเร็วและทันที
3. สามารถผลิตรายงานบันทึกที่พร้อมให้ผู้ขอใช้บริการศาลสามารถเข้าตรวจ สอบได้ตลอดเวลา
4. ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของทนายความและผู้ขอใช้บริการ รวมทั้งศาลและผู้พิพากษา
5. เพิ่มความยืดหยุ่นในการปฏิบัติการกิจของศาล

4.3.3 ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายออสเตรเลีย⁵¹

ในการพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นในการทำงานของศาลของประเทศออสเตรเลียดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น มีระบบที่นำมาใช้งานอยู่หลายระบบด้วยกันดังนี้

⁵¹ Federal of Australia. (1996-2012). Case Management Service. Retrieved February 2, 2013, from <http://www.fedcourt.gov.au>

4.3.3.1 ระบบรักษาความปลอดภัยในการเข้าสู่ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์

ระบบรักษาความปลอดภัยในการเข้าสู่ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์เป็นอีกระบบหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยใช้วิธีการกำหนดรหัสผ่านส่วนตัวให้กับผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าใช้บริการได้เป็นการเฉพาะราย โดยผู้ให้บริการสามารถเข้าไปตรวจสอบข้อมูลได้เฉพาะแต่ในคดีที่ตนมีความเกี่ยวข้องเท่านั้น

4.3.3.2 ระบบการจัดเก็บและเรียกดูข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (e-filing)

การจัดเก็บและเรียกดูข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือ Electronic Filing System ระบบ e-filing เป็นระบบที่อำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการเอกสารจากรูปแบบกระดาษไปสู่เอกสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเอกสารต่างๆ ที่ต้องส่งแก่ศาลสามารถส่งได้โดยไม่ต้องใช้กระดาษ ข้อดีของระบบนี้คือ ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ง่ายต่อการเข้าถึงและสามารถเรียกดูเอกสารได้ตลอดเวลา

4.3.3.3 ระบบการบริหารจัดการคดี (Case Management Systems)

ระบบนี้ช่วยให้ศาลและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบข้อมูลคดีได้อย่างง่ายดายและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นระบบที่มีความซับซ้อนเนื่องจากการบริหารจัดการคดีตั้งแต่กระบวนการเริ่มแรกในการฟ้อง การนัดพิจารณาคดี การส่งหมายแก่คู่ความ ตลอดจนกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการจัดเก็บสถิติต่างๆ นอกจากนี้ระบบดังกล่าวยังช่วยบริหารจัดการกระบวนการต่างๆ ที่ซับซ้อนและทำให้การบริหารจัดการคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.3.3.4 ระบบบันทึกเสียง (Voice Recognition)

เทคโนโลยีระบบบันทึกเสียงถูกนำมาใช้ในห้องพิจารณาเพื่อใช้ในการบันทึกกระบวนการพิจารณา ในศาลที่มีการใช้ระบบการบันทึกเสียงที่มีประสิทธิภาพไม่จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ผู้จดบันทึกรายงานอีก การบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ในช่วงเวลานั้นจะปรากฏบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ในระหว่างกระบวนการพิจารณา

4.4 ประเทศเกาหลีใต้

ประเทศเกาหลีใต้ได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 จังหวัด 1 จังหวัดปกครองตนเองพิเศษ 6 มหานคร 1 นครพิเศษ และ 1 นครปกครองตนเองพิเศษ โดยระบบกฎหมายของประเทศเกาหลีใต้ตั้งแต่อดีตเป็นต้นมานั้นได้รับเอากฎหมายจากภายนอกมาบังคับใช้เนื่องด้วยอิทธิพลทางการเมืองทั้งสิ้น ทั้งนี้เป็นเพราะที่ตั้งของประเทศซึ่งอยู่ในคาบสมุทรเกาหลี ล้อมรอบไปด้วยประเทศมหาอำนาจ ที่ต้องการแผ่อิทธิพลเข้ามาครอบงำไม่ว่าจะเป็นประเทศจีน ญี่ปุ่น และรัสเซีย เริ่มต้นด้วยการรับเอากฎหมายจีนมาบังคับใช้เป็นอันดับแรก จีนได้เข้ามามีอิทธิพลใน

ประเทศเกาหลีเป็นเวลานานนับได้เป็นศตวรรษ มีการยอมรับเอาลัทธิขงจื้อด้วย ผลปรากฏว่าลัทธิดังกล่าวได้เข้ามาหล่อหลอมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเกาหลีแทบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม การเมือง การปกครองและกฎหมาย ประเทศต่อมาเข้ามามีอิทธิพลและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบกฎหมายของประเทศเกาหลีได้เป็นอย่างมาก คือ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งได้เข้ามาแทรกแซงในประเทศเกาหลีเพื่อต้องการลดอิทธิพลของจีนในประเทศเกาหลี ประเทศญี่ปุ่นได้พยายามผลักดันให้ระบบกฎหมายของประเทศเกาหลีเป็นแบบตะวันตก โดยอ้างว่าจะทำให้ประเทศเกาหลีทันสมัย เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ นอกเหนือไปจากนั้น ได้มีการพยายามเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นแบบตะวันตก ต่อมาเมื่อประเทศญี่ปุ่นได้เข้ายึดครองประเทศเกาหลีโดยสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1910 ประเทศญี่ปุ่นได้นำเอากฎหมายของตนมาบังคับใช้ในประเทศเกาหลีโดยตรง หลังสงครามโลกครั้งที่สองเมื่อมีการแยกเกาหลีออกเป็นสองประเทศแล้ว ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ ได้ดำเนินการร่างกฎหมายใหม่ เพื่อการบังคับใช้ในประเทศ ปรากฏว่าได้ยอมรับเอาหลักกฎหมายตะวันตก และกฎหมายแองโกลอเมริกันโดยชัดแจ้ง

ระบบกฎหมายของประเทศเกาหลีใต้ในปัจจุบัน⁵² ถือได้ว่าเป็นระบบกฎหมาย Civil Law ที่ได้จัดทำกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของประมวลกฎหมายต่างๆ (Codification) อันเป็นการรวบรวมกฎหมายในเรื่องเดียวกันเข้าไว้ด้วยกัน มีการจัดทำเป็นหมวดหมู่ และมีระบบการบังคับใช้ที่อ้างอิงกันได้ นับว่าเป็นระบบกฎหมายที่สามารถบังคับใช้ได้สะดวก ประชาชนสามารถทราบได้ว่ากฎหมายเป็นอย่างไร เพราะได้มีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยชัดแจ้ง รู้ได้ว่ามีสิทธิและหน้าที่เป็นประการใดและจะดำเนินการอย่างไร จึงจะเป็นการชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ได้มีการจัดระบบศาลให้ทันสมัย เพื่อสามารถอำนวยความสะดวกในการพิจารณาพิพากษาคดีที่เกิดขึ้น ผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณาพิพากษารรคดีและมีบทบาทที่สำคัญในการแปลความปรับทำกฎหมาย⁵³ ซึ่งกฎหมายพื้นฐานในประเทศเกาหลีใต้แก่ รัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายแพ่ง ประมวลกฎหมายพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁵⁴

4.4.1 ระบบศาลของเกาหลีใต้

⁵² Cornell Law Library. (2004). *Overview of Legal Systems in the Asia-Pacific Region: South Korea*.

⁵³ สุธีร์ ศุภนิธย์. (2530). ระบบกฎหมายของเกาหลี. *โครงการวิจัยระบบกฎหมายของเกาหลี สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. หน้า 1.

⁵⁴ Korealaw.com. (2013). Korea Legal System Overview: Six Basic Codes and Other Laws. Retrieved February 25, 2013, from <http://www.korealaw.com>

ระบบศาลของเกาหลีได้ประกอบด้วย ศาลฎีกา ศาลสูงหรือศาลอุทธรณ์ ศาลแขวง ศาลครอบครัว ศาลสิทธิบัตร และศาลปกครอง การจัดระบบและเขตอำนาจศาลของศาลแห่งประเทศไทยเกาหลีได้เป็นไปตาม หมวด 5 และหมวด 6 ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี ในระบบศาลของประเทศเกาหลีได้ไม่มีระบบการพิจารณาข้อเท็จจริงโดยลูกขุน (Juries) ดังนั้นผู้พิพากษาจึงเป็นพิจารณาทั้งปัญหาข้อเท็จจริง (Question of Fact) และปัญหาข้อกฎหมาย (Questions of Law)

1. ศาลฎีกา (Supreme Court) เป็นศาลสูงสุดของประเทศ ตั้งอยู่ที่กรุงโซล ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกาและผู้พิพากษาอีก 13 คน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และเฉพาะประธานศาลฎีกาจะไม่สามารถแต่งตั้งซ้ำได้อีก⁵⁵ ในการพิจารณาคดีของศาลฎีกาอาจจะมีการร่วมพิจารณาคดีกันทั้งคณะ หรือแยกออกเป็นคณะเล็กที่ประกอบด้วยผู้พิพากษาคณะละ 4 คน ศาลฎีกาทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีที่มีผู้ไม่เห็นด้วยกับคำตัดสินของศาลสูง (High Court) ศาลอุทธรณ์ และศาลชั้นต้น รวมทั้งตัดสิน เพื่อรับรองผลการเลือกตั้งทั่วไป และการเลือกตั้งประธานาธิบดี อีกทั้งมีอำนาจในการตรวจสอบขั้นสุดท้ายทางด้านกฎหมายของพระราชกฤษฎีกา กฎระเบียบ หรือข้อกำหนดในการบริหารราชการต่างๆ⁵⁶

ศาลฎีกาสามารถออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระเบียบการภายในของศาลฎีกา ได้แก่ แนวการบริหารของศาล และกระบวนการพิจารณาคดีความ ทั้งนี้ ในการยื่นคดีต่อศาลฎีกาให้พิจารณาคดีนั้นจะต้องมีหลักฐานแน่ชัดตรงตามแนวปฏิบัติ กล่าวคือ สำหรับคดีแพ่งต้องมีข้อกำหนดทางกฎหมาย โดยรัฐธรรมนูญอนุญาตให้ศาลชั้นต้นสามารถตัดสินความในระดับหนึ่งก่อน ส่วนคดีอาญานั้นการที่จะยื่นคดีต่อศาลฎีกาได้ก็ต่อเมื่อเป็นคดีที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือต่อกฎหมาย เช่น เรื่องการทำแท้ง (Abolition) หรือการกลับคำพิพากษาคัดสินลงโทษที่มีการรวบรวมหลักฐานผิดพลาดอย่างเห็นได้ชัด หรือเป็นกรณีที่ถูกลงโทษจำคุกที่ไม่สมเหตุสมผล

2. ศาลอุทธรณ์ (High Court) ประกอบด้วยประธานผู้พิพากษา และผู้พิพากษาร่วมอีก 3 คน ทำหน้าที่ในการพิจารณาคดี ที่ได้รับการอุทธรณ์ภายหลังที่ได้รับการตัดสินจากศาลชั้นต้นและศาลครอบครัว ทั้งที่เป็นคดีแพ่งและคดีอาญา คดีการปกครอง หรือคดีอื่นใดที่ได้ระบุไว้ในกฎหมาย ศาลอุทธรณ์ในเกาหลีได้มี 5 แห่ง ตั้งอยู่ที่กรุงโซล เดกู กวางจู ปูซานและเตจอน

ในการพิจารณาคดีนั้น ศาลอุทธรณ์จะรื้อฟื้นการพิจารณาคดีใหม่อีกครั้ง ซึ่งคำตัดสินอาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับการตัดสินของศาลชั้นต้นก็ได้ อนึ่ง ศาลอุทธรณ์เท่านั้นที่สามารถ

⁵⁵ Korealaw.com. (2013). *Korea Legal System Overview: Court System*. Retrieved February 25, 2013, from <http://www.korealaw.com>

⁵⁶ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2545). บทความใหม่เกี่ยวกับเกาหลีศึกษา: ฝ่ายตุลาการ. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2556, จาก <http://www.ru.ac.th/korea/article/>

ตัดสินคดีความที่บุคคลหรือองค์กร ทำการฟ้องร้องในผลการตัดสิน หรือคำสั่งของหน่วยงานราชการ หรือฟ้องร้องในเรื่องการถูกถอดถอนให้ออกจากตำแหน่งได้

3. ศาลชั้นต้น (District Court) ทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีคดีทั่วไปแทบทุกคดี ปัจจุบัน ศาลชั้นต้นตั้งอยู่ที่กรุงโซล และในเมืองหลักอีก 12 เมือง ศาลชั้นต้นในกรุงโซลแบ่งออกเป็น 2 ศาล คือ ศาลแพ่งแห่งกรุงโซล และศาลอาญาแห่งกรุงโซล ตามปกติ ในการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นนั้น จะมีผู้พิพากษา 1 คน ทำหน้าที่ดังกล่าว ยกเว้นเป็นคดีร้ายแรง เช่น คดีแพ่งที่มีมูลค่าทรัพย์สินตั้งแต่ 50 ล้านวอน (37,000 เหรียญสหรัฐ) ขึ้นไป หรือคดีอาญาที่จะต้อง ตัดสินให้ผู้ต้องหาต้องโทษประหารถึงชีวิตที่จะมีคณะผู้พิพากษาพิจารณาคดีร่วมหลายคน ศาลชั้นต้นมีสาขาศาล หรือเรียกว่า ศาลชั้นต้นสาขาย่อย ที่ให้ผู้พิพากษาพิจารณาคดี 1 คน ซึ่งมีอยู่จำนวน 42 แห่ง และมีศาลเทศบาลอีก 105 แห่ง (นับจนถึงวันที่ 1 กรกฎาคม 1998) เป้าหมายของศาลชั้นต้นสาขาย่อยก็คือ ดำเนินการพิจารณาคดีเช่นเดียวกับงานของศาลชั้นต้นทั่วไป ส่วนศาลเทศบาลทำหน้าที่บริการทางด้านกฎหมายแก่ประชาชน ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ศาลชั้นต้นสาขาย่อยและศาลเทศบาลทำหน้าที่ในการตัดสินคดีความเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การทะเลาะวิวาท การหย่าร้าง หรือคดีที่มีการยอมความกันได้

4. ศาลครอบครัว (Family Court) ศาลครอบครัวทำหน้าที่พิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงาน คดีเยาวชน หรือคดีในครอบครัวศาลครอบครัว จะไม่เปิดให้คนทั่วไปเข้ารับฟังเพราะต้องการสงวนคดีความที่เป็นเรื่องส่วนตัวปัจจุบัน ศาลครอบครัวตั้งอยู่ ในกรุงโซลแห่งเดียว ส่วนท้องที่อื่นจะให้ศาลชั้นต้นทำหน้าที่แทน

5. ศาลปกครอง (Administrative Court) ศาลปกครองเปิดทำการครั้งแรกที่กรุงโซล ในวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1998 เพื่อพิจารณาคดีเรื่องราวเกี่ยวกับการปกครองเท่านั้น ศาลชั้นต้นที่ตั้งอยู่นอกกรุงโซลจะทำหน้าที่พิจารณาคดีเรื่องการปกครอง

6. ศาลสิทธิบัตร (Patent Court) ศาลสิทธิบัตรเริ่มเปิดครั้งแรกในวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1998 ที่เมือง เตจอน ทำหน้าที่ในการพิจารณา ข้อพิพาทด้าน สิทธิบัตร ที่ได้รับการส่งขึ้นมาจากงานสิทธิบัตร หรือเป็นตัวกลางในการพิจารณาเรื่อง นี้ก่อนที่จะส่งต่อให้ศาลฎีกาเพื่อตัดสินขั้นสุดท้าย อย่างไรก็ตาม ศาลชั้นต้นทั่วไปก็สามารถ พิจารณาคดีข้อพิพาทด้านสิทธิบัตรได้เช่นกัน

4.4.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับกระบวนการยุติธรรม

เกาหลีใต้ถือเป็นประเทศชั้นนำในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับกระบวนการยุติธรรมเนื่องจากวิสัยทัศน์ในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการวางโครงสร้างและแผนปฏิบัติการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ยุคแรกของการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ

วิสัยทัศน์ในการพัฒนาระบบการยุติธรรมของเกาหลีได้นั้นได้ก้าวเข้าสู่ระบบศาลยุติธรรมอิเล็กทรอนิกส์ (Judicial e-System) ตามคำแนะนำของสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Korea Institute of Science and Technology หรือ KIST) ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบการยุติธรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Judiciary e-Proceedings) ตั้งในปี 2522

ในปี 2529 ศาลฎีกาก็ได้นำ UNISYS 1100 ซึ่งเป็นเมนเฟรมคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่มาใช้ในการปฏิบัติงานและได้พัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีแพ่งขึ้น (The Civil Management Program)⁵⁷

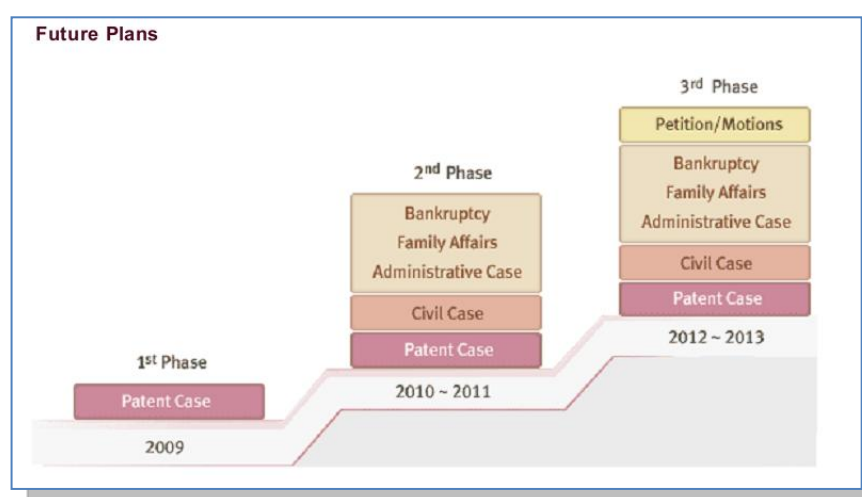
ต่อมาในปี 2541 ในริเริ่มการกำหนดแผนปฏิบัติการระยะยาวในการพัฒนาระบบยุติธรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Judiciary e-System) ซึ่งในแผนปฏิบัติการดังกล่าวได้กำหนดให้ต้องดำเนินการติดตั้งระบบบริหารจัดการคดี (Case Management System) ในทุกศาลทั่วประเทศภายในปี 2544 นอกจากนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการทางกฎหมายในกรณีพิเศษอาจจะมีการเข้าถึงทางออนไลน์ผ่านการเชื่อมต่อกับระบบเว็บไซต์ของศาลฎีกา

ในปี 2546 ระบบบริหารจัดการคดีโดยการทำงานผ่านทางโปรแกรมบราวเซอร์ (Web-based) ได้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งในแผนแม่บทการริเริ่มระบบบริหารจัดการคดีอิเล็กทรอนิกส์ (The Electronic Case Filing System) ในการค้นหาและจัดเก็บเอกสารต่างๆ จะนำมาใช้ดำเนินการในปี 2547 และพัฒนาสู่โครงการระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Court) ในปี 2548

ระหว่างปี 2549-2550 การพัฒนาโครงการระบบครบวงจรสำหรับผู้พิพากษาในการบริหารจัดการข้อมูลคดี หรือ JUSTICE (Judge's Unified System for Intelligent Case Management) ถูกนำเสนอเพื่อให้การสนับสนุนแบบเอนกประสงค์ในการบริหารจัดการคดีต่างๆ รวมถึงตารางนัดหมายการพิจารณาและการจัดทำคำพิพากษา และในปี 2551-2552 การจัดตั้งกระบวนการพิจารณาทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้รับริเริ่มขึ้นโดยการพัฒนาจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของศาลที่มีอยู่ โดยในปี 2551 ได้จัดสร้างศูนย์บริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศศาลยุติธรรม (Judicial IT Management Center) ของศาลฎีกาขึ้น และในปี 2552 ได้จัดทำระบบห้องพิจารณาคดีอิเล็กทรอนิกส์

⁵⁷ The Supreme Court of Korea. (2012). *Judicial Information Systems: History*. Retrieved March 15, 2013, from eng.scourt.go.kr

(e-Courtrooms) ขึ้นทั่วประเทศ และในปีเดียวกันนี้เองก็ได้เตรียมการสำหรับจัดทำกระบวนการดำเนินคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Litigation) สำหรับคดีทรัพย์สินทางปัญญา โครงการต่างๆ ที่กล่าวถึงนี้สำเร็จลุล่วงในปีถัดมา และในวันที่ 26 เมษายน 2553 ในการพิจารณาคดีรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Trials) ในคดีทรัพย์สินทางปัญญาได้ดำเนินการทั้งในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและศาลฎีกา นอกจากนี้ ศาลฎีกายังได้วางแผนที่จะจัดทำโครงการนำร่องเพื่อทดสอบระบบการดำเนินคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Litigation) ในคดีแพ่งในปี 2554 และการประยุกต์ใช้ระบบพิจารณาคดีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Trials) กับคดีปกครอง คดีครอบครัว และคดีล้มละลายในปี 2555 ดังจะเห็นได้จากแผนภาพต่อไปนี้

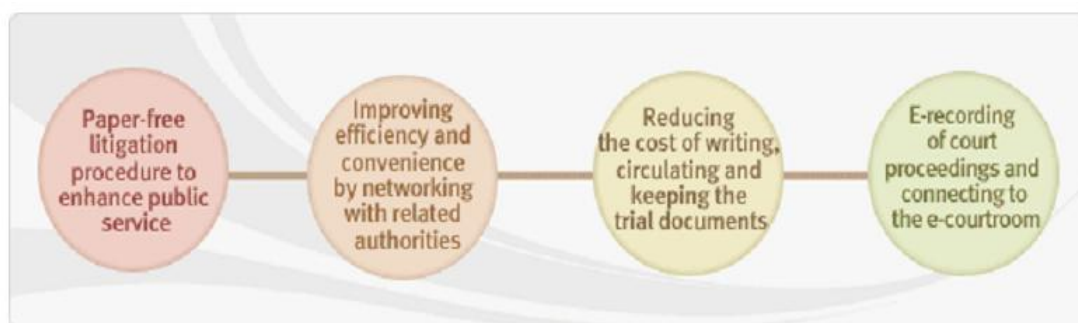
ภาพที่ 4.4 แผนปฏิบัติการพัฒนากระบวนการพิจารณาทางอิเล็กทรอนิกส์ของเกาหลีใต้

นอกจากนี้ ศาลฎีกาได้วางแผนปฏิบัติการเพื่อจัดทำระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์แทนการใช้เอกสารกระดาษที่เกี่ยวข้องในคดีทั้งหมดเพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่คู่ความ และศาลยุติธรรมจะพัฒนาการจัดเก็บโดยการบันทึกอิเล็กทรอนิกส์

(e-Records) ในกระบวนการพิจารณา เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดเก็บ ประหยัดพลังงาน และตระหนักถึงแนวโน้มของการลดมลภาวะ⁵⁸

ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Courts) อย่างเต็มรูปแบบได้เปิดให้บริการตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน 2553 สำหรับคดีทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งระบบการดำเนินคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Litigations) เป็นส่วนที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับการฟ้องร้องคดีแพ่งและคดีประเภทอื่นๆ ต่อไปในการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing) ในคดีแพ่งนั้นเป้าประสงค์หลักคือเรื่องของประสิทธิภาพในการให้บริการแก่สาธารณะเพื่อสนับสนุนกระบวนการฟ้องร้องดำเนินคดีต่างๆ โดยปราศจากกระดาษ ซึ่งจะมีการขยายระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing) ให้นำไปใช้กับการดำเนินคดีแพ่งภายในเดือนมกราคม 2555 ซึ่งจะให้ระบบศาลยุติธรรมของเกาหลีได้ก้าวเข้าสู่ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Court) อย่างเต็มรูปแบบ

ในอนาคต คดีทั้งหมดจะถูกพิจารณาโดยระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Court) ซึ่งได้รับการพัฒนาเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ความสะดวกและความโปร่งใสในกระบวนการพิจารณา ด้วยความหวังที่จะปฏิบัติตามวัตรกรรมทางกระบวนการพิจารณาคดีและการแบ่งปันข้อมูลการพิจารณาคดีทั้งหมดทั้งหมดนี้เพื่อนำไปสู่การให้บริการประชาชนอย่างแท้จริง

ภาพที่ 4.5 แผนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์แบบครบวงจรของเกาหลีใต้

4.4.3 ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายเกาหลีใต้

วิสัยทัศน์ของการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบวนการยุติธรรมของเกาหลีใต้คือ “ระบบแห่งการดำเนินกระบวนการยุติธรรม” (Systemization of Judicial Process) และ “การส่งเสริมความสามารถของสาธารณะในการเข้าถึงข้อมูลศาลยุติธรรม” (Enhancement of Public

⁵⁸ The Supreme Court of Korea. (2012). Judicial Information Systems: Future Plans. Retrieved March 15, 2013, from eng.scourt.go.kr

Accessibility)⁵⁹ ซึ่งองค์กรตุลาการมีการพัฒนาโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้กับระบบการจัดการคดีในศาล การทำทะเบียนทรัพย์สิน และการจัดทำสำมะโนประชากร

องค์กรตุลาการได้พัฒนาตามแผนปฏิบัติการ โดยการนำระบบการจัดเก็บคดีอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Case Filing System หรือ ECFS) เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการคดี ซึ่งเป็นก้าวแรกในการพัฒนาไปสู่ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ในอนาคต

ระบบกระบวนการพิจารณาอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Demand Procedure System) ได้นำมาประยุกต์ใช้ในปี 2549 ภายหลังจากมีการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์และยอมรับนวัตกรรมระหว่างผู้ใช้งาน โดยระบบการดำเนินคดีทางคดีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Litigation) และระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Court) เป็นขั้นสุดท้ายของการนำมาปรับใช้

4.4.3.1 ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่นำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม⁶⁰

ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการยุติธรรม เกาหลีใต้ได้พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรองรับการใช้งานในระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ดังนี้

1. ระบบเครือข่าย⁶¹

ระบบเครือข่ายของศาลยุติธรรมใช้ระบบเครือข่ายภายใน (Local Area Network หรือ LAN) และระบบอินเทอร์เน็ต (Inter-networking) ในทุกศาลรวมทั้งศาลจังหวัดและศาลแขวง ประกอบด้วยระบบเครือข่ายขนาดใหญ่ผ่านทางเครื่องกระจายสัญญาณโดยการเชื่อมต่อภายใน ในศาลยุติธรรมจะเชื่อมต่อกับเครือข่ายภายนอก เช่น กระทรวงการปกครองและความมั่นคง สำนักงานอัยการ ธนาคารและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ผ่านทางสายเคเบิลประสิทธิภาพสูง

ระบบป้องกันการบุกรุก (Intrusion Detection System หรือ IDS) และระบบกำจัดไวรัส (Anti-Virus System) ถูกติดตั้งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของระบบเครือข่ายศาลยุติธรรม สำหรับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในการเชื่อมต่อกับเครือข่ายภายนอกจะใช้เทคโนโลยีการสร้างระบบเครือข่ายข้อมูลส่วนบุคคล (Virtual Private Networks หรือ VPN) ในการปฏิบัติการ

2. ระบบข้อมูลสารสนเทศ⁶²

⁵⁹ The Supreme Court of Korea. (2012). *Judicial Information Systems: Vision*. Retrieved March 15, 2013, from eng.scourt.go.kr

⁶⁰ The Supreme Court of Korea. (2012). *Judicial Information Systems: Status*. Retrieved March 15, 2013, from eng.scourt.go.kr

⁶¹ The Supreme Court of Korea. (2012). *Judicial Information Systems: Courts with Network System*. Retrieved March 15, 2013, from eng.scourt.go.kr

1) ระบบบริหารจัดการคดี (Case Management System หรือ CMS) ระบบนี้นำมาใช้อย่างสมบูรณ์กับทั้งข้อมูลในคดีแพ่ง คดีอาญา คดีครอบครัว คดีปกครอง และคดีประเภทอื่นๆ ซึ่งเป็นประโยชน์กับทุกศาลทั่วประเทศ

สำหรับคดีอาญา ข้อมูลต่างๆ จะใช้งานร่วมกับสำนักงานอัยการ และระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งจัดทำโดยสำนักงานตำรวจ สำนักงานอัยการ และทัณฑสถาน ซึ่งระบบข้อมูลสารสนเทศนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาไปสู่ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์อย่างเต็มรูปแบบ

2) ระบบข้อมูลศาลยุติธรรม (Judicial Information System หรือ JIS) ดังที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้ ในการระบบค้นหาข้อมูลต้องการความรวดเร็วและการเข้าถึงข้อมูลที่แม่นยำ เช่น การค้นหาคำพิพากษาศาลฎีกาและศาลล่าง บทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบ ผลการวิจัย ฯลฯ ในปัจจุบันฐานข้อมูลจึงถูกปรับปรุงให้อยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เขียนด้วยภาษาคอมพิวเตอร์ XML (Extensible Markup Language) และสะดวกต่อการใช้งานในการค้นหา

ในเดือนมิถุนายน 2550 ระบบข้อมูลศาลยุติธรรมได้จัดทำขึ้นอย่างเต็มรูปแบบ ประกอบไปด้วยคำพิพากษาศาลฎีกา 79,446 ฉบับ คำพิพากษาศาลล่าง 47,478 ฉบับ คำพิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ 2,312 ฉบับ และยังมีกฎหมาย ระเบียบต่างๆ รวมถึงรัฐธรรมนูญ สนธิสัญญา คำบังคับตามคำพิพากษา เป็นต้น

ระบบข้อมูลศาลยุติธรรมมีความสำคัญคือ ประการแรกสามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างคำพิพากษา บทบัญญัติของกฎหมาย และผลงานวิจัยทางกฎหมายไว้ในที่เดียวกัน ประการที่สอง มีประสิทธิภาพและความถูกต้องแม่นยำในการเข้าถึงคำพิพากษาของศาล และประการที่สาม มีการจัดระบบสารานุกรมกฎหมายและรายการดัชนีเพื่อช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถค้นหาข้อมูลได้อย่างง่ายดาย

3) ระบบบริหารจัดการคำพิพากษา (Decisions Management System) ระบบนี้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อการจัดเก็บและรักษาคำพิพากษาทั้งหมด และสามารถใช้ประโยชน์ในการอ้างอิงความเชื่อมโยงทางคดี

---

⁶² The Supreme Court of Korea. (2012). *Judicial Information Systems: Information System*. Retrieved March 15, 2013, from eng.scourt.go.kr

3. ระบบการลงทะเบียน⁶³

ระบบการลงทะเบียน (Registration System หรือ RS) ช่วยให้เข้าถึงการจัดพิมพ์หรือการอ่านสำเนาเอกสารที่ได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ผ่านทางออนไลน์หรือที่สำนักงานทะเบียนใด ๆ หรือศาล ซึ่งระบบการลงทะเบียนนี้ได้รับการรับรองโดย มาตรฐานกระบวนการในการพัฒนางาน (Capability Maturity Model Integration)⁶⁴ และ ISO 20000⁶⁵

ระบบการลงทะเบียนถูกนำมาใช้ในศาลฎีกาโดยวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาการให้บริการสาธารณะและลดภาระค่าใช้จ่ายทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งประกอบด้วยสองส่วนคือ

1) ระบบสำนักทะเบียน (The Registry Work System) ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ของศาลดำเนินการ เริ่มให้บริการในปี 2541 ตั้งแต่เริ่มดำเนินการตามแผนพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในปี 2533 ซึ่งมีการพัฒนาระบบการลงทะเบียนรุ่นถัดมาตามแผนปฏิบัติการในปี 2546 สำนักทะเบียนเทคโนโลยีสารสนเทศมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพโดยเจ้าหน้าที่ลงทะเบียนและการให้บริการในการอ่านหรือจัดพิมพ์เอกสารรายวัน ซึ่งเกือบร้อยละ 80 เป็นการให้บริการทางออนไลน์

2) สำนักทะเบียนทางอินเทอร์เน็ต (Internet Registry Office) สำหรับผู้ใช้งานทั่วไปเปิดให้บริการสำหรับการอ่านเอกสารผ่านการลงทะเบียนทางอินเทอร์เน็ตตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ให้บริการทั่วไปทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ได้รับการขึ้นทะเบียนต่างๆ ได้จากที่บ้านโดยปราศจากข้อจำกัดเรื่องเขตการปกครอง ซึ่งมีค่าขอกว่า 300,000 เรื่องต่อวันที่ยื่นผ่านระบบออนไลน์

4.4.3.2 ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Court)⁶⁶

ในระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ของเกาหลีใต้ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

1. E-Court Portal หรือ ช่องทางเข้าสู่ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์

⁶³ The Supreme Court of Korea. (2012). *Judicial Information Systems: Registration system (RS)*. Retrieved March 15, 2013, from eng.scourt.go.kr

⁶⁴ CMMI หรือ มาตรฐานกระบวนการในการพัฒนางาน ย่อมาจาก Capability Maturity Model Integration ผู้กำหนดมาตรฐานนี้ คือ สถาบันวิศวกรรมซอฟต์แวร์ มหาวิทยาลัยคาร์เนกีเมลลอน สหรัฐอเมริกา (Software Engineering Institute, Carnegie Mellon University, USA)

⁶⁵ ISO ย่อมาจาก International Organization for Standardization คือ องค์การมาตรฐานสากล หรือ องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน เป็นองค์กรที่ออกมาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ และอุตสาหกรรม ซึ่ง ISO20000 เป็นมาตรฐานสากลด้านการบริหารบริการเทคโนโลยีสารสนเทศโดยเฉพาะ

⁶⁶ The Supreme Court of Korea. (2012). *Judicial Information Systems: E-Court*. Retrieved March 15, 2013, from eng.scourt.go.kr

ช่องทางเข้าสู่ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางเพื่อเข้าสู่ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์และบริการศาลยุติธรรมโดยผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลศาลยุติธรรมที่ต้องการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และในอนาคตช่องทางเข้าสู่ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์จะสามารถรองรับและจัดการเอกสารทั้งหลายในคดี เช่น การลงทะเบียนขอสั่งหาrimทรัพย์ การลงทะเบียนล้มโนคร้ว และการขายทอดตลาดทรัพย์สืบตามคำสั่งศาล

ระบบให้คำปรึกษาโดยอัตโนมัติ (Automatic Consultation System หรือ ACS) เป็นระบบที่จัดให้มีขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับการเข้าถึงข้อมูลของศาลและอนุญาตให้ยื่นเอกสารกระดาษในกรณีจำเป็นได้แม้จะมีได้มาที่ศาล

ในระบบนี้ประชาชนจะสามารถประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย และเพลิดเพลินกับระบบการให้บริการที่หลากหลายโดยปราศจากข้อจำกัดทั้งในเรื่องเวลาและสถานที่

2. ระบบการดำเนินคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Litigation Procedure)

ระบบนี้สัมพันธ์กับกระบวนการจัดเก็บเอกสารซึ่งรวมถึงการจัดเก็บเอกสารการร้องเรียน การให้บริการ กระบวนพิจารณา และการเก็บรักษาบันทึกต่างๆ

ในการประยุกต์ใช้กระบวนการทางอิเล็กทรอนิกส์เริ่มต้นจากการดำเนินคดีฟ้องร้องหนี้สิน และขยายไปสู่ศาลแขวง คดีแพ่งและคดีอาญา โดยมีเป้าหมายคือการสร้างระบบศาลไร้กระดาษ (Paperless Courts)

3. ระบบห้องพิจารณาคดีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Courtrooms)

ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์เริ่มต้นจากการสนับสนุนด้วยเทคโนโลยีระดับสูงในการดำเนินกระบวนการพิจารณา โดยการบันทึกกระบวนการพิจารณาคดีทั้งหมดจะถูกจัดเก็บทางอิเล็กทรอนิกส์และใช้ระบบการแสดงผลเอกสารพยานหลักฐานโดยระบบเครือข่ายหากเป็นกรณีที่สามารถทำได้

ความก้าวหน้าของระบบห้องพิจารณาคดีอิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นแนวทางในการสร้างห้องพิจารณาเสมือนจริง (Virtual Courtroom) หรือห้องพิจารณาคดีแบบคอมพิวเตอร์ (Cyber Courtroom) ที่สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ในทุกสถานที่โดยปราศจากอุปสรรคทางด้านเวลาและระยะทาง

4. ระบบบริการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Recording Service)

ระบบบริการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ใช้สำหรับการจัดเก็บและการบริหารจัดการเอกสารต่างๆ ของศาลรวมถึงคำพิพากษาจากระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์โดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ในการเก็บรักษาเอกสารของศาลรวมถึงคำพิพากษาที่เคยมีมาก่อนซึ่งอยู่ในรูปแบบกระดาษผ่านการจัดเก็บแบบอิเล็กทรอนิกส์ช่วยลดค่าใช้จ่ายและทรัพยากรที่ใช้ในการจัดเก็บ

เอกสารกระดาษได้อย่างมาก และในขณะเดียวกันยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเอกสารอีกด้วย

5. ระบบการบริหารจัดการศาลยุติธรรมอัจฉริยะ (Intelligent Court Administration)

ระบบการบริหารจัดการศาลยุติธรรมอัจฉริยะเป็นพื้นฐานของศาลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นระบบการบริหารจัดการภายในของศาลยุติธรรมในการสนับสนุนข้อมูลที่ใช้สำหรับการทำคำพิพากษา โดยกระบวนการอิเล็กทรอนิกส์ การบริหารจัดการความรู้ การจัดการข้อมูลเชิงสถิติและทรัพยากรบุคคลถือเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนการทำงานของระบบดังกล่าว การเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำคำพิพากษาแบบทันทีที่มีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศจะเห็นได้ว่าในต่างประเทศเล็งเห็นถึงความสำคัญของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ จึงได้พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานสำคัญดังเช่นกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้สามารถรองรับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ในขณะที่ประเทศไทยยังอยู่ในจุดเริ่มต้นของการพัฒนาเท่านั้น ทั้งนี้ กระบวนการของต่างประเทศที่น่าจะนำมาเป็นต้นแบบในการพัฒนาระบบงานศาลยุติธรรมของประเทศไทยจะมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาความของไทยหรือไม่ อย่างไร ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงในบทถัดไป